

Böylece İslâm hukukunda, bütün sulh teşebbüslerinin neticesiz kalması ve eşlerin bir arada kalmalarının imkânsız oluşunun anlaşılması hâlinde, boşanmaya cevaz verilerek eşlerin belki de mutlu olabilecekleri yeni aileler kurmalarına imkân tanınmıştır.

3.2. Boşanmada Başvurulan Yöntemler

Toplumda bilinen ve hâkim olan anlayışın aksine Kur'an ve sünnetin "boşanma hukuku" ile ilgili getirmiş olduğu esas ve hükümler incelendiğinde, İslam hukukunun boşanmada *talak*[40], *muhâlea (hul)*[41] ve *tefrîk*[42] şeklinde alternatifli bir sistem getirdiği görülmektedir. Buna göre İslam'da boşanma konusunda erkeğe, kadına ve hâkime de yetki verilerek boşanmada nimet-külfet dengesi ile birlikte değişen hayat şartlarına göre farklı düzenlemelerin yapılmasına da imkân tanınmıştır. Nitekim İslam hukukuna göre devletin, zamanın şart ve icaplarına göre maslahat doğrultusunda boşanmada başvurulan yöntemlerle ilgili gerekli hukuki düzenleme yapması mümkündür.[43]

Aşağıda klasik fıkıh kitaplarımızda yer alan taksime göre boşanmada başvurulan yöntemler üzerinde kısaca durulacaktır.

Talak: Tek Taraflı İrade Beyanı ile Boşanma

Talak, belirli sözler kullanılarak tek taraflı irade beyanı ile evliliği sona erdirmektir. Talak, prensip olarak öncelikle kocanın hakkı olup boşanmada en çok başvurulan yöntemdir.

Koca talak hakkını bizzat kendisi kullanabileceği gibi bunu vekil veya elçi vasıtasıyla da kullanabilir. Kocanın bu hakkı, evlilik akdi sırasında veya daha sonra eşine vermesi de mümkündür. Buna, *tefvîz-i talak* denir. Bu durumda kadın, bu hakkı o anda veya daha sonra dilediği bir zamanda kullanabilir. Kocanın, boşama hakkını hanımına vermesi kendi boşama hakkını ortadan kaldırmaz.

Kocanın sahip olduğu boşama hakkı üçle sınırlı olup birinci ve ikinci boşamadan sonra koca belirli şartlarla karısı ile evliliği devam ettirme hakkına sahiptir. Ancak üçüncü boşamadan sonra [*beynûnet-i kübrâ (büyük ayrılık)*] koca, boşadığı karısının bir başka erkekle sahih bir şekilde yapacağı ikinci evliliğin, boşanma ve ikinci kocanın ölümü ile normal bir şekilde sona ermeden ve kadın iddetini bitirmeden onunla tekrar evlenemez.[44]

Kadının ilk kocası ile tekrar evlenmesini helal hâle getiren ikinci koca ile evlenip boşanmasına fıkhî bir terim olarak "*şer'î tahlil*" denilmektedir. Halk arasında "hülle" olarak bilinen bu uygulama kocanın boşama yetkisini sorumsuz yere kullanmasını önlemek için alınmış bir müeyyidedir.[45] Bir başka ifade ile üç talakla boşanan eşlerin tekrar evlenebilmeleri için boşanan kadının başka biriyle evlenmesi ve bu evliliğin hilesiz, sahih bir şekilde ve evlilik amacına uygun olarak yapılması ve zifafın gerçekleşmesi gerekir. Hz. Peygamber, ikinci eşiyle zifaf olmadan birinci eşiyle evlenmesinin helal olmadığını belirtmiştir.[46]

İlk eş ile evlenmeyi helal kılmak için yapılan ve hülle adı verilen hileli evlilik, İslam ilkelerine, kadının hakkını ve itibarını korumak amacıyla boşamanın üç ile sınırlandırılmasına ters düşmektedir. Bu yüzden Hz. Peygamber, hülle yapan ve yaptıran erkeği Allah'ın lânetine uğramış kişiler olarak ilan etmiştir.[47]

---

40 Bakara suresi, 228-229 ayetler; Talak suresi, 1-2. ayetler ; Ahzab suresi, 28-29. ayetler (Tefvîz-i Talak)
41 Bakara Suresi, 229. ayet.
42 Bakara Suresi, 229. ayet; Nisâ Suresi, 35. ayet.
43 Bu konuyla ilgili geniş bilgi için bk. Yılmaz, *Boşanma*, s. 243-425.
44 Bakara suresi, 230. ayet.
45 Saffet Köse, "Hulle", DİA, XVIII, 475-477.
46 bkz.Buhârî, Talâk, 4; Ebu Dâvûd, Talâk, 49.
47 Ebu Dâvûd, Nikah, 15; İbn Mâce, Nikah, 33; İbn Mâce, Nikah, 33.

